

ΚΕΝΤΡΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΣΙΜΙΣΚΗ & ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ ΓΩΝΙΑ ΤΗΛ : 270727 – 222594
ΑΡΤΑΚΗΣ 12 – Κ. ΤΟΥΜΠΑ ΤΗΛ : 919113 – 949422

www.syghrono.gr

ΕΠΩΝΥΜΟ:

ΟΝΟΜΑ:

ΤΜΗΜΑ:

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:

Διαγώνισμα Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, Όνειρο στο κύμα (απόσπασμα)

Δεν ηξεύρω αν η κόρη η λουσμένη εις την θάλασσαν ήκουσε την φωνήν της γίδας μου. Αλλά και αν την είχε ακούσει, τί το παράδοξον; Ποίος φόβος ήτον; Το ν' ακούη τις φωνήν ζώου εκει που κολυμβά, αφού δεν απέχει ειμή ολίγας οργυιάς από την ξηράν, δεν είναι τίποτε έκτακτον.

Αλλ' όμως, η στιγμή εκείνη, που είχα πατήσει εις την κορυφήν του βράχου, ήρκεσεν. Η νεαρά κόρη, είτε ήκουσεν είτε όχι την φωνήν της κατσίκας —μάλλον φαίνεται ότι την ήκουσε, διότι έστρεψε την κεφαλήν προς το μέρος της ξηράς...— είδε τον μαύρον ίσκιον μου, τον διακαμόν μου, επάνω εις τον βράχον, ανάμεσα εις τους θάμνους, και αφήκε μισοπνιγμένην κραυγήν φόβου...

Τότε με κατέλαβε τρόμος, συγκίνησις, λύπη απερίγραπτος. Τα γόνατα μου εκάμφθησαν. Έξαλλος εκ τρόμου, ηδυνήθην ν' αρθρώσω φωνήν, κ' έκραξα:

— Μη φοβάσαι!... δεν είναι τίποτε... δεν σου θέλω κακόν!

Και εσκεπτόμην λίαν τεταραγμένος αν έπρεπε να ριφθώ εις την θάλασσαν, μάλλον, διά να έλθω εις βοήθειαν της κόρης, ή να τρέξω και να φύγω... Έρκει η φωνή μου να της έδιδε μεγαλύτερον θάρρος ή όσον η παραμονή μου και το τρέξιμόν μου εις βοήθειαν.

Συγχρόνως τότε, κατά συγκυρίαν όχι παράδοξον, καθότι όλοι οι αιγιαλοί και αι θάλασσαι εκείναι εσυχνάζοντο από τους αλιείς, μια βάρκα εφάνη να προβάλλη αντίκρυ, προς το ανατολικομεσημβρινόν μέρος, από τον πέρα κάβον, τον σχηματίζοντα το δεξιόν οιονεί κέρας του κολπίσκου. Εφάνη πλέουσα αργά, ερχομένη προς τα εδώ, με τας κώπας· πλην η εμφάνισις της, αντί να δώση θάρρος εις την κόρην, επέτεινε τον τρόμον της.

Αφήκε δεύτερον κραυγήν μεγαλυτέρας αγωνίας. Εν ακαρεί την είδα να βυθίζεται, και να γίνεται άφαντη εις το κύμα. Δεν έπρεπε τότε να διστάσω. Η βάρκα εκείνη απείχεν υπέρ τας είκοσιν οργυιάς, από το μέρος όπου ηγωνία η κόρη, εγώ απείχα μόνον πέντε ή εξ οργυιάς. Πάραυτα, όπως ήμην, ερρίφθην εις την θάλασσαν, πηδήσας με την κεφαλήν κάτω, από το ύψος του βράχου.

Το βάθος του νερού ήταν υπέρ τα δύο αναστήματα. Έφθασα σχεδόν εις τον πυθμένα, ο οποίος ήτο αμμόστρωτος, ελεύθερος βράχων και πετρών, και δεν ήτο φόβος να κτυπήσω. Πάραυτα ανέδυν και ανήλθον εις τον αφρόν του κύματος.

Απείχον τώρα ολιγώτερον ή πέντε οργυιάς από το μέρος του πόντου, όπου εσχηματίζοντο δίνει και κύκλοι συστρεφόμενοι εις τον αφρόν της θαλάσσης, οι οποίοι θα ήσαν ως μνήμα υγρόν και ακαριαίον διά την ατυχή παιδίσκην τα μονά ίχνη τα οποία αφήνει ποτέ εις την θάλασσαν αγωνιών ανθρώπινον πλάσμα!... Με τρία στιβαρά πηδήματα και πλευσίματα, εντός ολίγων στιγμών, έφθασα πλησίον της...

Είδα το εύμορφον σώμα να παραδέρνη κάτω, πλησιέστερον εις τον βυθόν του πόντου ή εις τον αφρόν του κύματος, εγγύτερον του θανάτου ή της ζωής· εβυθίσθην, ήρπασα την κόρην εις τας αγκάλας μου, και ανήλθον.

Καθώς την είχα περιβάλει με τον αριστερόν βραχίονα, μου εφάνη ότι ησθάνθην ασθενή την χλιαράν πνοήν της εις την παρειάν μου. Είχα φθάσει εγκαίρως, δόξα τω Θεώ!... Εντούτοις δεν παρείχε σημεία ζωής ολοφάνερα... Την ετίναξα με σφοδρόν κίνημα, αυθορμήτως, διά να δυνηθή ν' αναπνεύση, την έκαμα να στηριχθή επί της πλάτης μου, και έπλευσα, με την χείρα την δεξιάν και με τους δύο πόδας, έπλευσα ισχυρώς προς την ξηράν. Αι δυνάμεις μου επολλαπλασιάζοντο θαυμασίως.

Ησθάνθην ότι προσεκολλάτο το πλάσμα επάνω μου· ήθελε την ζωήν της· ω! ας έζη, και ας ήτον ευτυχής. Κανείς ιδιοτελής λογισμός δεν υπήρχε την στιγμήν εκείνην εις το πνεύμα μου. Η καρδιά μου ήτο πλήρης αυτοθυσίας και αφιλοκερδείας. Ποτέ δεν θα εζήτουν αμοιβήν!

Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι εκείνο το αβρόν, το απαλόν σώμα της αγνής κόρης, το οποίον ησθάνθην ποτέ επάνω μου επ' ολίγα λεπτά της άλλως ανωφελούς ζωής μου! Ήτο όνειρον, πλάνη, γοητεία. Και όπόσον διέφερεν από όλας τας ιδιοτελείς περιπτώξεις, από όλας τας λυκοφιλίας και τους κυνέρωτας του κόσμου η εκλεκτή, η αιθέριος εκείνη επαφή! Δεν ήτο βάρος εκείνο, το φορτίον το ευάγκαλον, αλλ' ήτο ανακούφισις και αναψυχή. Ποτέ δεν ησθάνθην τον εαυτόν μου ελαφρότερον ή εφ' όσον εβάσταζον το βάρος εκείνο... Ήμην ο άνθρωπος, όστις κατώρθωσε να συλλάβη με τας χείρας του προς στιγμήν εν όνειρον, το ίδιον όνειρον του...

* * *

Η Μοσχούλα έζησε, δεν απέθανε. Σπανίως την είδα έκτοτε, και δεν ηξεύρω τί γίνεται τώρα, όποτε είναι απλή θυγάτηρ της Εύας, όπως όλοι.

Αλλ' εγώ επλήρωσα τα λύτρα διά την ζωήν της. Η ταλαίπωρος μικρή μου κατσικά, την οποίαν είχα λησμονήσει προς χάριν της, πράγματι “εσχοινιάσθη”· περιεπλάκη κακά εις το σχοινίον, με το οποίον την είχα δεμένη, και επνίγη!... Μετρίως ελυπήθην, και την έκαμα θυσίαν προς χάριν της.

Ερωτήσεις

1. Ποια ιδιαιτερότητα έχουν τα έργα του Παπαδιαμάντη ως προς τα θέματα τους και ως προς τη γλώσσα; (μονάδες 15)
2. Ποιο είναι το είδος του αφηγητή στο απόσπασμα; Ποιο είδος εστίασης υπάρχει; (μονάδες 20)
3. Στο κείμενο εκφράζονται καθαρά ή υποδηλώνονται τα συναισθήματα της Μοσχούλας και του νεαρού βοσκού; Ποια είναι αυτά; (μονάδες 20)
4. Στο χωρίο «και εσκεπτόμην.....να φύγω» ο βοσκός παρουσιάζεται να βρίσκεται μπροστά σε δίλημμα. Την ίδια στιγμή (Συγχρόνως τότε) παρουσιάζεται μια νέα κατάσταση. Ποιο είναι το δίλημμα του βοσκού; Ποια είναι η νέα κατάσταση και ποια είναι η αντίστοιχη αντίδραση του βοσκού; (μονάδες 25)
5. Η αμφιταλάντευση ανάμεσα στο όνειρο και την πραγματικότητα είναι έκδηλη και στον Παπαδιαμάντη, αλλά και στον Ίταλο Καλβίνο. Να γίνει η αντίστοιχη σύγκριση. (μονάδες 20)

Ίταλο Καλβίνο, Οι αόρατες πόλεις

Όμως μ' αυτές τις πληροφορίες δε θα σου είχα πει τίποτα για την αληθινή ουσία της πόλης: γιατί ενώ η περιγραφή της Αναστασίας ξυπνάει μία μία τις επιθυμίες έτσι που να σ' αναγκάσει να τις καταπνίξεις, όταν βρεθείς ένα πρωί στην καρδιά της Αναστασίας οι επιθυμίες ξυπνάνε όλες μαζί και σε περικυκλώνουν. Η πόλη σου φαίνεται σαν ένα σύνολο όπου καμιά επιθυμία δε χάνεται και του οποίου αποτελείς ένα μέρος και επειδή αυτή χαιρέται κάθε τι που εσύ δε χαιρέσαι, σε σένα δε μένει παρά να ζεις μέσα σ' αυτήν την επιθυμία και να είσαι ευχαριστημένος. Τέτοια είναι η δύναμη, άλλες φορές λένε πως είναι μοχθηρή κι άλλες καλοπροαίρετη, που έχει μέσα της αυτή η απατηλή πόλη: όταν δουλεύεις οχτώ ώρες τη μέρα σαν κόπτης του αχάτη, όνυχα, χρυσόπρασου, η κούραση σου που δίνει μορφή στην επιθυμία παίρνει απ' την επιθυμία τη δική της μορφή κι εσύ πιστεύεις ότι χαιρέσαι ολοκληρωτικά την Αναστασία ενώ δεν είσαι παρά σκλάβος της. [...]

Η Ζόρα έχει την ιδιότητα να μένει στη μνήμη σημείο προς σημείο, με όλη τη σειρά των δρόμων, των σπιτιών κατά μήκος των δρόμων, και των θυρών και παραθύρων των σπιτιών, αν και τίποτα από αυτά δεν παρουσιάζει καμιά ιδιαίτερη ομορφιά ή σπανιότητα. Το μυστικό της έγκειται στον τρόπο που το βλέμμα σου τρέχει πάνω σε σχήματα που διαδέχονται το ένα τ' άλλο όπως σε μια παρτιτούρα όπου δεν μπορείς ν' αλλάξεις ή να μετατοπίσεις καμιά νότα. Ο άνθρωπος που ξέρει από μνήμης πως είναι φτιαγμένη η Ζόρα, όταν δεν καταφέρνει να κοιμηθεί, φαντάζεται πως περπατάει στους δρόμους της και θυμάται σε ποια σειρά βρίσκονται το μπρούτζινο ρολόι, η ριγωτή τέντα του κουρέα, το σιντριβάνι με τους εννιά πίδακες, ο κρυστάλλινος πύργος τον αστρονόμου, το περίπτερο του πωλητή καρπουζιών, το άγαλμα του ερημίτη και του λιονταριού, το χαμάμ, το καφενείο στη γωνία, η πάροδος που οδηγεί στο λιμάνι. Αυτή η πόλη που δε σβήνεται απ' το μυαλό είναι σα μια αρματωσιά ή μια κερήθρα που στα κελιά της ο καθένας μας μπορεί να βάλει τα πράγματα που θέλει να θυμάται: ονόματα επιφανών ανδρών, αρετές, αριθμούς, ταξινομήσεις φυτών και ορυκτών, ημερομηνίες μαχών, αστερισμούς, κομμάτια συζητήσεων. Ανάμεσα σε κάθε ιδέα και σε κάθε σημείο της διαδρομής μπορεί κανείς να εγκαταστήσει μια συγγένεια ή αντίθεση που βοηθάει την

άμεση επαναφορά στη μνήμη. Γι αυτό οι πιο σοφοί άνθρωποι του κόσμου είναι εκείνοι που ξέρουν τη Ζόρα από μνήμης.

Όμως, άδικα ξεκίνησα για να επισκεφτώ την πόλη: αναγκασμένη να μένει ακίνητη κι αμετάβλητη για να τη θυμάται κανείς καλύτερα, η Ζόρα μαραίνεται, διαλύεται, χάνεται. Η Γη την έχει ξεχάσει. Επί πόσον ακόμη θα το ενθυμούμαι εκείνο το αβρόν, το απαλόν σώμα της αγνής κόρης, το οποίον ησθάνθην ποτέ επάνω μου επ' ολίγα λεπτά της άλλως ανωφελούς ζωής μου! Ήτον όνειρον, πλάνη, γοητεία. Και οπόσον όίεφερεν από όλας τας ιδιοτελείς περιπτώξεις, απ' όλας τας λυκοφιλίας και τους κνέρωτας του κόσμου η εκλεκτή, η αιθέριος εκείνη επαφή !Δεν ήτο βάρος εκείνο, το φορτίον το ευάγκαλον, αλλ' ήτο ανακούφισις και αναψυχή. Ποτέ δεν ησθάνθην τον εαυτόν μου ελαφρότερον ή εφ' όσον εβάσταζον το βάρος εκείνο... Ήμην ο άνθρωπος, όστις κατόρθωσε να συλλαβή με τας χείρας του προς στιγμήν εν όνειρον, το ίδιον όνειρόν του...